

TUKUMA PROZAS LASĪJUMI 2020

sadzīves pasaka

TRĪS MEITAS

Kādreiz trīs meitas gāja uz mežu lūkot*. Lūkoja un lūkoja, kamēr katrai bija laba nasta lūku. Nu taisās uz māju iet. Bet izstaigāja krustām, šķērsām pa mežu – nevarēja un nevarēja vairs ceļa atrast – bija apalojušās*. Uznāca tumsa un nu neredzēja vairs nekur iet. Pēdīgi atron tur mežā vienu lielu akmini un norunā – visas trīs – ka tur pa nakti jāguļ. Bet nu neviena negrib malā gulēt – visas trīs grib vidū. Citādi netiek – viņas met šerbus (?) un nu arvienu vienai krīt vidū gulēt. Tā visas trīsas saguļas. Bet vēl labi nav apgūlušās – dzird turpat, necik tāli mežā, vieni briesmīgi rupjā balsī runājam un sakam: “Kas vidū, tas man; kas malā, tas Dievam!” Nu viņas, visas trīs sabijušās, saceļas kājās un nezina, ko nu darīt? – nu vairs negrib neviena vidū gulēt. Vispēdīgi sagudroja cita citas galā gulēt ap to akmini tā, ka akmens vidū paliek. Labi, - tā viņas apguļas un guļ līdz rītam. Rītā pieceldamās atron, ka lielais akmens no vidus pazudis; briesmīgi liela bedre vien tikai tai vietā palikusi.

**Lūkot – vākt liepu lūkus jeb plēstas mizas sloksnes, ko izmantoja parasti pinumiem.*

** Apaloties – apmaldīties.*

Dzīvnieku pasaka

PASAULES ALGA

Reiz kāds saimnieks iet caur lielu mežu un ierauga zalti iesprūdušu akmeņu starpā. Zaltis žēli lūdzas saimnieku, lai jel viņu atpestot, ko šis arī izdara. Bet par pateicību atpestītais zaltis rauga saimniekam rokā iekost. Tas atrauj savu roku nost un jautā dusmīgā balsī: “Vai tādēļ tevi izpestīju, lai man rokā iekod?”

“Kā tad lai tevīm pateicos, jo labdarītājam iekost ir jau pasaules alga.”

Saimnieks tādai runai netic, bet zaltis apņemas liecinieku dabūt, kas to pašu teiks. Viņš aizved neticīgo pie suņa un jautā sunītim: “Saki, plušķi, kāda ir pasaules alga?”

“Ja man pasaules alga jāpierāda, tad stāstīšu pats savu dzīves gājumu.”

Sunītis, plušķītis, nu iesāk tā: “Piedzimu klēts priekšā kā visi kuceni un lēkāju siltajā saulītē kā mani citi brālīši. Bet vēl nemācēju ne riet, kad kad jau kaimiņa saimnieks mani atšķīra no mātes un pārnesa saviem bērniem par pajū. Nevaru teikt, ka man ar bērniem nelabi gāja: dabūju piena lakt, cik gribējās. Vēlāk bērni mani apņika, un nu saimnieks man pavēlēja klēti sargāt, govīs ganīt, zagļus riet. Divreiz esmu aizdzinis veselu zagļu pulku no viņa klētīm, vienreiz viņa dēlu no upes

izvilcis, desmit gadus govīs saganījis un piecas reizes vilku no avīm atgaiņājis. Par pateicību saimnieks mani vakar aizdzen uz mežu, jo vecuma dēļ vairs nespējot viņam kalpot. Tomēr es tādēļ nekurnu, jo tāda jau ir pasaules alga.

“Vai nu dzirdēji,” zaltis iesaucas un atkal taisās saimniekam rokā kost.

Bet šis atrauj roku un saka: “Gribu vēl vienu liecinieku dzirdēt.”

Nu zaltis to aizved pie zirga un jautā: “Saki, bērti, kāda ir pasaules alga?”

“Ja man pasaules alga jāpierāda, tad stāstīšu pats savu dzīves gājumu.”

Zirdziņš, bērtis, nu iesāk tā: “Augu pie mātes līdz trešajam gadam, bet ceturtajā biju izaudzis tik daiļš, ka ceļmalā ļaudis apstājās, kad priekšā karītes aizjūgts rikšoju. Tā tas gāja līdz septītajam gadam. Te kādā rudenī, savu kungu no slepkavas rokām glābdams, tā pārskrējos, ka palika divas kājas stīvas, klibas. Kungs nu mani- klibiķi- nodeva zemnieku zirgu barā, kur ar visām savām klibajām kājām desmit gadus sakalpoju: vilku vezumus, kūlu labību, vazāju ecēšas, aru laukus. Un nu, kad vecumā nekā vairs nespēju, mani ņem čigānam pārdod par smiekla naudu. Tomēr es tādēļ nekurnu, jo tā jau pasaules alga.”

“Vai nu dzirdi?” zaltis atkal jautā un taisās saimniekam rokā kost. Bet šis atrauj roku un saka: “Gribu vēl vienu liecinieku dzirdēt.”

Tagad zaltis to aizved pie lapsas un un izstāsta strīdiņu. Bet lapsa saka, ka vajagot līdz tai vietai aiziet, kur strīdiņš sācies, lai taisni spriestu. Iedams saimnieks klusu piebiksta lapsai, lai izspriežot viņam taisnību, bet lapsa tikpat klusu atkal atčukst: “Vai būs man par to pīlīte, zostiņa, vistiņa, tītariņš?”

“Būs, uz galvošanu būs!”

Tā runādami, tie sasniedza vietu, kur zaltis iesprūdis.

“Te ir tā vieta. Spriedi nu, kāda ir pasaules alga!” zaltis uzaicina lapsu.

Bet lapsa, viltiece, atsaka, ka nemākot ātrāki taisnību spriest, kamēr šis neparādot, kā īsti bijis iesprūdis. Zaltis ielien akmeņu starpā un iesprūst no jauna. Lapsa, to redzēdama, piemin akmeni un pārspiež zaltim galvu, teikdama: “Tāda ir pasaules alga!”

Saimnieks nu ved lapsu uz mājām, lai aizmaksātu par taisno spriedumu. Lapsa paliek pagalmā laizoties, un saimnieks ieiet pie saimnieces pēc pīlēm, zosiņiem. Bet saimiece, to dabūjuse zināt, paliek pikta un uzsauc saimniekam: “Vai tev kādas pīles, zosis, vistas, tītari pieder?” Raugi tik viņas iztikt, tad redzēsim. Viesul, Piktul, cui pi! Trieciet to viltnieci lapsu no pagalama mežā.”

Lapsa, nabadzīte, muka, muka, bet mazliet tēva dotās bikšeles suņi tomēr ieskrābāja.

Tāda ir pasaules alga!

brīnumpasaka

ĶĒVES DĒLS KURBADS

Viņos laikos dzīvoja saimnieks, kam nebija bērnu. Saimnieks vēl neko tamdēļ neguģējās, bet saimniece varēja dienu mūžu nogremsties, nobēdāties. Un, kad nu vēl, par nelaimi, pēc septiņiem gadiem saimnieks nomira, tad saimnieces bēdām vairs nebija gala: «Kaut nu arī vīrs miris - jāpacieš, bet, ja tik man bērniņš būtu, ko pačunčīnāt.»

Te atraitne kādu dienu izdzird, ka pilsētā nabags vīrs šauras pārtikas labad nodomājis no saviem deviņiem bērniem vienu atdot citam audzināt. Saimniece uz pēdām liek kumeļu aizjūgt un brauc uz pilsētu. Tomēr, kā neiet, tā neiet, vīrs patlaban aizdevis jau bērnu.

«Kad tu izčibētu!» puisis iesaucās, «izbraukājāties par velti, saimniece.»

Saimniece savās nedienās neatbild ne pušplēsta vārdiņa. Atpakaļ laižot, braucēji ierauga netālu no mājām, pār upi braukdami, lielu zivi uz krastu izlecām. Zivs tā ķeparājās, it kā nespētu atpakaļ tikt. Puisis knaši izlec no ratiem un domā zivi noķert, bet zivs atlec ūdenī atpakaļ, sacīdama: «Lai nāk pati saimniece, tad ļaušos!»

Ies saimniece, jā - zivs atkal izlec uz krastu un saka: «Klausies, saimniece, paņem mani, nokauji, izvāri un apēdi, tad Laimiņa dēlu dos, tik pieraugi, ka neviens cits no manis ne kumosa nebaudītu!»

Saimniece tā dara, piesacīdama meitai, lai no zivs viruma un gaļas nebaudītu. Bet meita tev klausīs? Esot taču jāzin, kā pa sāli, - un vai tad gan citām dienām saimniece katrreiz nākusi pavārnīcu laizīt? Ko tur tik daudz, nokniebj kumosu no zivs - labs, pabauda pie pavārnīcas - labs. Zvīņas, ķidas turpretim pavarda malā labi neizskatās, tās pa durvīm ārā mēslenīcā. Bet ķēve, sētsvidū cauru dienu tik mauru grauzdama, iečāpo mēslenīcā un apēd zvīņas, apēd ķidas.

Ko tur arī teikt - kur bads, tur pat ķidas gardas! Saimnieks miris - tā nav, puisa cauru dienu arī neredz mājās, nabaga ķēvītes vēderam svētdiena, kurkst vien. Bet kas nu notika nākošā naktī? Nākošā naktī saimniecei piedzimst dēls, meitai piedzimst dēls un ķēvei arī dēls. Ļaudis iesauca ķēves dēlu par Kurbadu.

Zēni visi trīs uzaug kopā, tik Kurbads par abiem drošāks, dūšīgāks. Viņa mīļākais ēdiens ir riekstu kodoli, dzēriens - ķēves piens un mīļākā guļasvieta uz mūrīša pie krāsns. Piektajā gadā Kurbads, pa mežu lēkādams, jau negriež ceļa mazākiem kociņiem, sestajā gadā nav vairs neviens koks par lielu, un septītajā tas nebaidās ne no vilka, ne no lāča.

Tā nu Kurbads pēc gadiem pieaug par tik lielu stiprinieku, ka visi māju darbi tam - pat tie visgrūtākie - tīri nekas. Sviedrus uz pieres - kā citiem cilvēkiem - viņš vēl nav dabūjis redzēt. Tad iekrīt prātā kaut kādu vēīgāku darbu uzsākt, mazākais, tādu, kur dabūt sviedrus noslaucīt.

Kādu dienu stiprinieks saka abiem pusbrāļiem, saimnieces dēlam un meitas dēlam, ka vakarā nodomājis jauno istabu iztīrīt. Šo jauno dzīvojamo ēku bija uzcēlis nelaika saimnieks, bet viena liga - saimnieks nodomājis, kā šodien tieieavadās, bet ļaunais kā vakar jau priekšā. Nelīdzēja nekas, dzīvot tur nebija iespējams un ļaunos izķuidīt ne tik. Pusbrāļi gan pretojās, ka pa trim nebūšot taču iespēt to, ko visi mājinieki nepaspējuši kopā, bet Kurbads atbild: «Tas, kas vārīts un cepts, tas tai gudrībā nevar nākt kā tas, kas zaļš apēsts.»

Beidzot pusbrāļi arī paklausa un iet uz apsēsto istabu līdz. Tumsai metoties, istabas sienu šķirbās sāk kukainīši, mušas šitā runāt: «Nu redzēs gan, vai šie neizspruks kā spaļi laukā! Lai tik mūsu trīsgalvju kungs tiek pār upes tiltu pāri.»

Kurbads šo sarunu dzird, bet pusbrāļi ne. Priekš pusnakts Kurbads saka uz meitas dēlu: «Tu esi tas vājākais no mums, paņemi savu zobinu un ej upes tiltu sargāt. Tur nāks milzis trijām galvām, nelaid viņu pāri. Šis par tiem citiem milžiem tas vājākais, tādēļ izdaries tu ar to!»

Bet meitas dēls strupi atbild: «Man nekādas daļas, manis dēļ lai tur nāk kas nākdams!»

«Nu, ja tu baidies, tad man pašam jāiet. To nevar darīt, pār tiltu nevar laist, citādi viņš spēka. Bet drošības labad nolikšu te uz loga ūdens kausu. Ja viņā ronas piens, tad man cīnoties labi klājas, bet, ja asinis, tad skrieniet pie manas mātes, lai tā nāktu palīgā. Esiet modri, nepiemirstiet, kā noteicu!»

Kurbads nu apjož zobinu, aiziet upmalē, nosēžas tilta priekšā un gaida. Līdz pusnaktij viss klusu, tik vārdes upē, mežazosis gaisā un bezdelīgas patiltē savā starpā sarunājas. Vienas upē sauc: «Kurbads! Kurbads!»

Otras gaisā: «Aizdzīs, aizdzīs!»

Un trešās patiltē: «Lielam milzim trijās galvas, visas čorks!»

Te pašā pusnaktī dzird, ka nāk milža ziņu nesēji. Suns kvelkdams pa laukiem un vanags svelpdams pa gaisu. Kurbads atjož savu zobinu, pieceļas un tura zobinu tiltam priekšā. Visa zeme nodimd, milzis trijām galvām klāt, bet atduras pret Kurbada zobinu un paliek kā pret sienu. Gan milzis sauc: «Kurbad, maitas gabals, laid mani pāri!»

Bet Kurbads tura zobinu kā turēdams un atbild: «Nelaidīšu!»

Trīs reizes milzis uzaicina savu pretinieku, lai atkāptos, bet, kad tomēr neko nelīdz, tad dusmīgi Kurbadam uzsauc: «Pūt klajumā, lai redzu, cik naudas vari no patiltes, mana naudasmaka, izpūst!»

Kurbads pūš un nopūš veselu siekavietu ar zelta naudu, trijgalvis turpretim tik pussiekavietu ar kapara. To redzot, milzis jau grib atpakaļ iet, bet Kurbads nelaiz - lai salasot viņam naudu. Milzis neklausa. Nu, kad neklausa, tad jāiet cīkstoties zobiniem. Tas tik bija cīniņš. Tilts nodrebēja,

zeme dimdēja, zobini džinkstēja, bet milža galvas, beidzot no rumpja krizdamas, žļakstēt žļakstēja.

No uzvaras priekiem Kurbads sadzīvo līksmi ar saviem pusbrāļiem līdz otram vakaram. Krēslai metoties, tie atstāj priekus un steidzas uz istabu. Te istabas sienu šķirbās kukainīši, mušas runā: «Nu, pagaidi, trijgalvi gan pārspēji, bet ko iesāksi ar sešgalvi?»

Kurbads šo sarunu dzird, pusbrāļi ne. Priekš pusnakts Kurbads saka uz saimnieces dēlu: «Ej šonakt tiltu sargāt!»

Bet šim tāpat bail kā otram, un tādēļ atbild: «Kas man daļas, manis dēļ lai nāk kas nākdams!»

«Nu, ja abi esat bailīgi, tad man atkal pašam jāiet. To nevar darīt, pār tiltu tik laist ne, citādi viņš spēkā. Drošības labad nolikšu ūdens kausu. Ja viņā ronas piens, tad - labi, ja asinis, tad skrieniet pēc mātes.»

Kurbads aiziet upmalē. Viss klusu, tik vārdes kurkšķ: «Kurbads! Kurbads!»

Mežazosis klaigā: «Aizdzīs, aizdzīs!»

Un bezdelīgas patiltē čivina: «Lielam milzim sešas galvas, visas čorks!»

Te pašā pusnaktī dzird, ka nāk milža ziņu nesēji. Suns kvelkdams pa laukiem un vanags svelpdams pa gaisu. Kurbads pieceļas un aizliek zobinu tiltam priekšā. Nāk milzis sešām galvām, zeme dimd, bet nekur tikt, zobins priekšā. Gan milzis bļauj: «Kurbad, maitas gabals, laid mani pāri!»

Bet Kurbads tura zobinu kā turēdams un atbild: «Nelaidīšu neparko!»

Trīs reizes milzis uzaicina savu pretinieku, lai atkāpjas, bet, kad neko tomēr nelīdz, tad beidzot Kurbadam uzsauc: «Pūt klajumā, lai redzu, cik naudas vari no patiltes, mana naudasmaka, izpūst!»

Kurbads pūš un nopūš veselu pūravietu ar zelta naudu, sešgalvis turpretim tik puspūravietu ar kapara. To redzot, milzis grib jau atpakaļ iet, bet Kurbads nelaiž - lai salasot viņam naudu. Milzis nelasa. Nu, kad neklausu, tad jāiet zobiniem cīkstoties. Tas tik nu bija cīniņš. Tilts nodrebēja, zeme dimdēja, zobini džinkstēja, bet milža galvas, beidzot no rumpja krizdamas, žļakstēt žļakstēja.

Nu Kurbads pāriet līksms mājā, bet tūlīt liekas arī gulēt, lai stiprinātos uz rītdienas cīņu. Trešā vakarā istabas sienu šķirbās kukainīši, mušas ļoti nemierīgi triec: «Kad tu izčibētu! Tas divus taču pārspējis. Nu, lai nu lai, ar mūsu deviņgalvi tāds knēvelis nu gan neiesāks!»

Kurbads šo sarunu dzird, pusbrāļi ne. Viņš noliek ūdens kausu uz loga, pateic stingri, stingri pusbrāļiem, lai šonakt kausu no acīm neizlaiž, un tad steidzas pie tilta. Viss tāpat klusu kā citiem vakariem, tik vārdes nemitoti kurkst: «Kurbads! Kurbads!»

Mežazosis kļūst: «Aizdzīs, aizdzīs!»

Un bezdelīgas sadegdamas čivina: «Deviņgalvim galvu galvas, šonakt visas čorks!»

Te ap pašu pusnakti dzird, ka nāk milža ziņu nesēji - deviņi suņi kvelkdami pa laukiem, deviņi vanagi svelpdami pa gaisu. Kurbads nostājas tilta vidū. Milzis pienāk un uzbļauj: «Kurbad, maitas gabals, laid mani pāri!»

Kurbads atbild: «Ko nu, ķekargalva, vaiksties, ko dzied, nāc spēkoties!»

Labi. Kurbads cērt, cik jaudas. Nokrīt jau viena galva, bet tūlīt trīs galvas ataug vietā, nokrīt otra galva - trīs vietā, nokrīt trešā galva - trīs vietā. Redzēdams, ka tā galā netiks, tas atsviež zobinu un ieķeras kailām rokām milzim sprandā. Tomēr milzis uz pirmo ķērienu iedzen pretinieku līdz ceļiem zemē un otrreiz līdz padusēm. Kurbads, to redzēdams, saka: «Visi karotāji brītiņu atpūšas, atpūtīsimies arī mēs.»

Labi. Milzis apsēžas, atpūšas, bet Kurbadam tik rūp mātes palīdzība. Ja nu - vai māte zina nākt, kad pusbrāļi aiz miega bada ne kausa redz, ne ziņas laiž. Viņš norauj pastalu no kājas un sviež taisni istabas logā, kur brāļi iemiguši. Šie atmosfēras, paskatās - kauss asinīm pilns. Nu skrien kā sadeguši ar ziņu pie ķēves, un šī viens divi Kurbadam palīgā. Tagad gāja smaļi. Kuru galvu dēls nocirta, tur māte spēra tik stipri, ka baltas dzirksteles šķīda un nocirsto vietu izdedzināja tā, ka jaunas galvas vairs nespēja pieaugt. Maz acumirkļos milzis guļ kā blūķis.

Pēc cīņina Kurbads iet iztīrītā istabā pārgulēt. Miegš taču tik ātri neuzbāžas, un gulētājs sadzird, ko sienu šķīrbās mušas, kukaiņi pārrunā: «Tāds negantnieks, apkāva mūsu vīrus! Lai nu vīrus apkāva, lai, bet nokauto sievas, raganas, atriebsies tiem knauķiem. Kad viņi rītu visi trīs ies pa ceļu, tad tu, trīsgalvja sieva, paliksi par gultiņu. Gultiņu ieraugot, tam vienam uzies tāds miegs, ka tūlīt iegulsies, un tad, zināms, tas mūsu nagos. Tu, sešgalvja sieva, paliksi par avotiņu, jo, avotiņu ieraugot, tas otrs tūlīt būs gauži noslāpis, viņš dzers, bet tad, zināms, tas mūsu nagos. Bet deviņgalvja sieva paliks gan par čūsku, gan sumpurni un māksies tikmēr tam stiprajam negantniekam virsū, kamēr vīru atriebs.»

No rīta Kurbads atdod sapūsto naudu mātēm, lai tam būtu pārtikas papildnam, un tad dodas ar abiem pusbrāļiem ceļā. Ceļmalā tas ierauga jauku gultiņu. Meitas dēlam tūlīt uznāk tik salds miegs, ka nemaz atturams no gulēt iešanas. Bet Kurbads to neatļauj. Viņš atjož zobinu un pārcērt krustu pār gultiņu. Gultas vietā paliek tik asiņu peļķe, un miegs arī pagalam.

Tālāk iedami, ierauga dzidru avotiņu. Saimnieces dēlam tūlīt tādas slāpes, ka par varu pie avotiņa dzert. Kurbads to neatļauj. Viņš atjož zobinu un pārcērt krustu pār avotu. Avota vietā paliek asiņu peļķe, un slāpes arī tūdaļ pagalam.

Pēc triju dienu gājuma pusbrāļi nonāk svešā, svešā zemē, kur valdniekam trīs meitas, kamēr pirtī mazgājušās, nozadzis velns. Valdnieks apsollījis jaunāko meitu un valdību tam atdot, kas spēsot viņas atrast. Kurbadš tūlīt piedāvājas par meklētāju. Pusbrāļi grib iet pa pasauli meklēt, bet Kurbadš saka: «Ne tā - kur zudušas, tur jāiesāk meklēt, pirtī zudušas, pirtī jāiesāk.»

Vakarā Kurbadš paņem vāli, zobinu, putraimus un katlu.

Pirtī tas iekur uguni un vāra putru, pusbrāļi nevar tik ilgi sagaidīt, tie aizmieg. Ap pusnakti sāk pirts durvis čīkstēt. Velns ielien pirtī un ber pelnus putrā. Bet Kurbadš noķer velnu, iever durvīs un tik mietē ar vāli pa muguru. Velns sāpēs apsola visu ko dot. Došot tādu stabulīti, kuru papūšot desmit mazi rūķīši no zemes izlīdīšot un katru darbu iespēšot. Kurbadš paņem gan stabulīti, bet mietē no jauna, kamēr teikšot, kur trīs meitas iegrūdis. Velns, redzēdams, ka nieki būs, sāk beigās stāstīt: «Tur viņa lauka galā ir purvs. Purva vidū uz roziņas liels, liels akmens. Ja akmeni noveltu, tad ietīktu dziļā, dziļā apakšzemes caurumā. Pa šo caurumu jālaižas lejup, tur meitas būs.»

Kurbadam ar tām ziņām pietiek. Viņš palaiž velnu, pamodina pusbrāļus un iet purvu meklēt. Jā, itin pareizi, lauka galā purvs, purva vidū roziņa un uz roziņas tik liels akmens kā siena kaudze. Kurbadš piepūš vaigus un ievēl akmeni purvā, ka nočūkst vien. Bet ko nu? Kā tiksī pa caurumu lejā? Te tam iešaujas prātā stabulīti papūst. Kā pūtis labi stipri, tā desmit rūķīši klāt. Ko pavēlot?

«Pavēlu tik garu virvi atnest, ka varu šā cauruma dibenu sasniegt.»

Viens divi - rūķīši ar virvi klāt. Kurbadš nu iesien meitas dēlu virvē un laidīs iekšā, bet šis, ne līdz pusei aizticis, blāuj lai velkot augšā, esot bail. Tāpat izgājis arī saimnieces dēlam.

Nu Kurbadš laidīsies pats lejup. Bet, lai pusbrāļiem nebūtu purvā jāmirst, tad piekodina rūķīšiem uzcelt šiem abiem istabu un apgādāt ēdienu. Acumirkli baļķi savilkti, spāres uzceltas, jumts apjumts un galds istabas vidū klāts. Rūķīši pazūd, un Kurbadš ar savu vāli nolaižas apakšzemē. Pusceļā velns jau rēgojas savam viņdienas pērējam pretim, sacīdams: «Laidies, tu, laidies, gan es tevi notriekšu!»

Bet Kurbadš vēl nedabūja ne vāles pacelt, kad velns, zvelamo pamanījis, pazūd. Beidzot virve atsniedz cauruma dibenu un atduras lielā klajumā. Klajumam otrā malā redz māju un dūmus. Kurbadš nu sukā iet, kamēr sasniedz māju. Šī māja - paša velna mitekļis. Iekšā trīs pavāri vāra patlaban lielā katlā velnam pusdienu. Ieraudzījuši svešnieku, pavāri it kā iztrūkušies vaicā: «Vai, kur tad tu esi iekūlies? Pārņāks mūsu kungs, tas tevi ar vienu pirkstiņu notrieks!»

«Eita, sēnalu zaķi, eita!» Kurbadš atbild un nosēžas katlam blakus.

Tomēr pavāri viņu pierunā, lai labāki paslēpjoties aizkrāsnē, jo citādi varot arī viņiem nelabi klāties, tādēļ, ka svešnieku ielaiduši. Kurbadš paklausa.

Necik ilgi - te velns arī pārnāk un sāk tūlīt ošņāt, prašināt, kas tā par tādu svešu smaku tik esot. Pavāri izmelojas, ka nule pat vārna pāri skrējusi. Šis arī apmierinās un iet pie katla raudzīt, kāds ēdiens pa sāli, vai labs. Tikko nu velns pieliec galvu pie pavārnīcas, te Kurbadis no aizkrāsnes ārā un zveļ ar zobinu tā pa galvu, ka galva un rumpis katlā iekšā. Kamēr velns nu vārās, tikmēr pavāriem jāizstāsta par pazudušām meitām. Šie pateic, ka viena dzīvojot sudraba pilī un piederējusi tam, kuru nule pat nokāvis, otra dzīvojot zelta pilī un piederot trijgalvim. Trešā, jaunākā, dzīvojot dimanta pilī un piederot sešgalvim. Kurbadis, to izdzirdējis, piejož savu zobinu un dodas uz sudraba pili.

No pils iznāk jauna meiča un sacērt rokas, brīnīdamās: «Vai, puisīt, kur tad tu esi iekūlies! Atnāks mans kaklakungs, tas tevi ar mazo pirkstiņu nositīs.»

«Nu, nu, meitiņ, vai tad viņš tik briesmīgs nu ir? Labāk saki, tavs kungs jau beigts un es atnācu tevi atpestīt.»

Meita, to dzirdot, nokrīt Kurbadam pie kājām un raud no prieka slimāk par mazu bērnu. Nu Kurbadis labi apskatās sudraba pilī, paēd, padzer un tad izprašina meitai šo un to par māsām. Viņa izstāsta, pamāca, kā tik jau labāki zin, un tad beidzot atnes savādu zāļu trauciņu, kuru viņas kaklakungs tai rītā uz loga aizmirsis. Trauciņā divējādas zāles: labajā pusē stipruma zāles un kreisajā - nestipruma. Ja iedzer no labās puses zālēm, tad spēka bez gala, ja no kreisās, tad spēks uz veselu gadu pagalam. Kurbadis iedzer no labās puses un nu tik stiprs, ka pašam brīnumi. No rīta Kurbadis steidzas uz otru velna mitekli, kam trijas galvas, un nokauj arī to. Nu jau divas māsas atpestītas. Trešo dienu sešgalvim kārtā. Tomēr te Kurbadam tā vairs neizdodas. Sešgalvis ēdienu jau nosmeķējis, paēdis un patlaban aizgājis pie trešās māsas uz dimanta pili.

«Nu, nekas! Gan jau tur viņu dabūšu,» Kurbadis noņurd un steidzas uz pili.

Pilī zāļu trauciņš nolikts uz loga, un sešgalvis guļ dienasvidu, ka krāc vien. Kurbadis apgriež zāļu trauciņu otrādi. Stipruma zāles uz kreiso pusi, nestipruma - uz labo un tad iet meklēt, ko jaunākā māsa labu dara. Atron arī skaistu meiču, bet pie beigām noskumušu. Svešnieku ieraugot, tā klusu brīnās: «Vai, puisīt, kur tu esi iekūlies! Uzcelsies mans kaklakungs, tas tevi ar mazo pirkstiņu notrieks.»

«Nu, nu, tik stiprs jau nebūs. Labāk modini viņu augša, lai varētu mans zobins negēlim kukaiņu valstī rūmes ierādīt. Tur tādiem bendesmaisiem esot saldāka izguļa nekā dimanta pilīs.»

Kamēr šie tā runā, sešgalvis atmodies, pie kam gulta, uz otriem sāniem griežoties, tik dikti krakst, ka pat trešajā istabā ausis aizkrīt. Meita ietek pie sešgalvja un mierina, lai tik guļot. Bet šis ošņā, prašina, kas tā tik par svešu smaku. Meita iestāsta, ka pelīte nule pat pa grīdu tecējusi, lai tik guļot mierīgi. Sešgalvis tic un iemieg no jauna. Tagad Kurbadis ilgāk negaida, atjož zobinu, atdara durvis un cērt tik sparīgi, ka trijas galvas uz reizi nost. Velnis uzlec zibiņa ātrumā un grib stipruma zāles iedzert, bet stipruma vietā iedzer nestiprumu. Kurbadis vēl nocērt tās trīs galvas un tad iedrāž rumpi ar galvām peļķes žurgā.

Jaunākā māsa apķeras Kurbadam gar kaklu, raud prieka asaras un nezina, kā pateikties. Bet Kurbadš izskaidro īsi un strupī, ka neesot vis nācis tādēļ pestīt, lai pateicības dabūtu, bet tikai tādēļ, lai jaunākā nāktu pie viņa par sievu un abas otras māšas pie pusbrāļiem, kuri virszemē pie cauruma palikuši.

«Nu, tad labi, paņemsim māšas un steigsimies pie tēva virszemē kāzas turēt. Jo, to tici droši, tik drīz, ka apkauto velnu radagabali saodīs, ko tu ar mūsu kaklakungiem esi izdarījis, tad tie tev kā siseņi no visām pusēm uzmāksies.»

«Labi, labi, steigsimies!»

Aiz vārtiem Kurbadš vel noskatās uz dimanta pili. Jaunāka māsa, to pamanīdama, prasa: «Ko, puisīt, tik žēli skaties?»

«Kaut jele par savu pūliņu dabūtu šo dimanta pili līdz.»

«To varam lēti. Še mans vaiņags, apnes to trīsreiz ap pili, tad dimanta pils paliks par dimanta olu.»

Tā notiek. Viņš paņem dimanta olu un tad steidzas pie viduvējās māšas uz zelta pili. Aiz vārtiem Kurbadš atkal skatās atpakaļ. Viduvējā māsa prasa: «Ko, puisīt, tik žēli skaties?»

«Kaut jele par savu pūliņu dabūtu šo zelta pili līdz!»

«To varam lēti. Še mans vaiņags, apnes to trīsreiz ap pili, tad zelta pils paliks par zelta olu.»

Tā notiek. Tagad visi trīs steidzas uz sudraba pili pie trešās māšas. Aiz vārtiem Kurbadš atkal skatās atpakaļ. Vecākā māsa prasa: «Ko, puisīt, tik žēli skaties?»

«Kaut jele par savu pūliņu dabūtu ir šo sudraba pili līdz!»

«To varam lēti. Še mans vaiņags, apnes to trīsreiz ap pili, tad sudraba pils paliks par sudraba olu.»

Tā notiek. Tagad visi četri steidzas pie apakšzemes cauruma, lai uztiktu virszemē. Kurbadš iesien virvē vecāko māsu un pakustina virvi, lai pusbrāļi vilktu augšā. Tie uzvelk vecāko māsu, uzvelk viduvējo, uzvelk jaunāko un patlaban nolaiž virvi, lai ir Kurbadu uzvilktu.

Te milža sieva, ragana, par vilkaci pārvērtusies, klāt: šņaks! virve pārkosta, tā noveļas žvāks! apakšzemē. Turpretim lielais kaudžu akmens žļāks! izveļas no purva un apsedz caurumu. Beidzot nozūd ir rūķīšu taisītais namiņš, un šie pieci vēl laimīgi, ka veselu ādu var uz mājām griezties.

Kurbads nu paliek apakšzemē. Nekā darīt, jāņem vāle, jājož zobins un jāiet padoms meklēt. Būtu vēl jele savas rūķīšu stabulītes atminējies, kas zin, vai tie neizlīdzētu. Bet tā jau iet, vajadzīgā brīdī esi kā aizgrūsts. Tā nu iet, iet, kamēr saiet mājiņu, kur durvju priekšā neredzīgs vecītis turpat sētas vidū lopus gana.

«Kāpēc tad te sētas priekšā lopus mērdēt? Tālāku ganības treknas jo treknas.»

«Jā, ir gan treknas, bet tās pļavas pieder sumpurnim - nedrīkstu.»

«Kur tad sumpurnis dzīvo, vai tagad mājā?»

«Acumirkļi gan mājā nebūs, bet tas vienalga, ir tad nedrīkstu viņa pļavās ganīt, jo tur mežā sumpurnim pļavas sargs, varens putns.»

«Vai tad tas tik briesmīgs ir?»

«Nebūtu nemaz briesmīgs, bet - ko tur teikt? - vīrs pats spīlē. Ja nenosargā, sumpurnis atriebjas. Tā labi aizpērn sumpurņa putns man mazliet atvēl sava kunga pļavās paganīt, bet reče nu - sumpurnis klāt, izzīž man acis un nosit ar krusu tagad gadu no gada putnam bērņus. Sumpurnim gan esot zāļu trauciņš, kā acis atdabūt, tomēr kā tiksi pie zālēm?»

«Sirmgalvi, gribu tevi no sumpurņa atsvabināt, ja tik tu zinātu man pateikt, kā no šīs apakšzemes laukā tikt.»

«Ja tu sumpurni pārvarētu, tad sumpurņa putns aiz pateicības tevi aiznestu uz virszemi.»

«Tā, tad labi! Laidi tūdaļ lopus viņa pļavās, lai tieku pie kaušanās.»

Lopi pļavās, sumpurnis klāt, dumpis gatavs. Kurbads grābj sumpurni aiz suņa rīkles, piesper ar kāju pie zemes un velē ar vāli tik briesmīgi, kamēr suņa gabals sāpēs pateic, kur veselības zaļu trauciņu nolīcis. Kurbads piedur sumpurni ar zobainu pie zemes, aiziet pēc zāļu trauciņa un aptraipa ar zālēm vecīša acis. Vecītis atdabū savu acu gaišumu. Bet pa to laiku sumpurnis izrāvies no zobina asmeņa un krīt Kurbadam virsū. Kurbads liek vienreiz ar vāli - nekas, liek otrreiz - nekas, tik pakrīt, liek trešreiz - sumpurnis nostirina kāju un atstiepjas. Nu vecītis prieka pilns ved mudīgi vien savu glābēju pie putna ligzdas, jo viņš zin, ka tagad putna bērņiem krusa gaidāma. Noiet pie ligzdas, putnēni kā labi tupeži guļ ligzdā, bet vēl pliki. Kamēr šie tur skatās, nāk krusa šņākdama, krākdama. Bet Kurbads apsedz kailos putnēnus kā varēdams un izglābj no krusas sitieniem. Tikko krusa pāriet, sumpurņa putns arī pārscrien un nostājas zirga lielumā Kurbadam iepretim, sacīdams:

«Caur tevi nu vienreiz mani bērņi pieaugs. Kā lai tevīm atmaksāju?»

«Es citas maksas nevēlos kā tikai virszemē tikt!»

«Labi, es tevi aiznesīšu. Bet ceļš tāls, jūra plata, ej tādēļ samedīt trīs apakšzemes vēršus un sakapā tos gabaliņos, jo, kad uz ceļa knābli atgriezīšu, tad iemetīsi man katrreiz pa gabalam.»

Kurbads aiziet vēršus medīt. Ak tavus vēršus, maurojot vāle trīcēja, un kārpoties zeme dārdēja. Tomēr Kurbads saķer vienu aiz ragiem - nocērt galvu, saķer otru - nocērt galvu, saķer trešo - nocērt galvu. Otrā rītā Kurbads paņem vēršu gaļu, kāpj putnam mugurā un laiž pār jūru deviņas dienas un deviņas nakts. Devītā dienā var jau virszemes malu saredzēt. Te Kurbads apskatās, vēršu gaļa pagalam. Ko nu? Ja nav gaļas, tad putns nespēj nest. Nekā darīt! Kurbadam jāizgriež ar zobinu sev pašam kreisajai kājai ikri un jābaro ar tiem, kamēr sasniedz malu.

Pret vakaru Kurbads laimīgi pārnāk un atron savu līgaviņu un pusbrāļus pie vecā valdnieka. Šie nu izstāsta savu notikumu ar virvi un Kurbads savu atgadījumu apakšzemē. Tā stāstot, tas atminas dimanta, zelta un sudraba olas. Viņš paņem no jaunākās māsas vaiņagu, apnes trīsreiz ap to vietu, kur nodomājis dimanta pili celt, nosviež dimanta olu zemē - dimanta pils gatava. Tad paņem no viduvējās māsas vaiņagu, apnes trīsreiz apkārt, nosviež zelta olu zemē - zelta pils gatava. Beidzot paņem no vecākās māsas vaiņagu, apnes trīsreiz apkārt, nosviež sudraba olu zemē - sudraba pils gatava. Nu atdod saimnieces dēlam un viņa līgavai zelta pili, meitas dēlam un viņa līgavai sudraba pili un pats sevim un savai līgavai patura dimanta pili.

Pēc kāzām Kurbads domā mierīgi dzīvot savā pilī un no darbiem atpūsties. Tomēr raganas, laumas, nedod miera ne dienu, ne nakti, te gan mīļie lopiņi maitāti, gan druvām kaitēts, gan pavalstnieki, apakšnieki vārdzināti. Kurbads noprot, ka te deviņgalvja ragana vainīga, un apņemas savu valsti tīrīt. Paņēmis trīs birkavas sāls un trīs birkavas sāļījuma uz pleciem, tas iet čūskai, raganai, pretim un domā tā: «Ja iebēršu sāli tai rīklē, tad tā skries ūdeni lakt, bet, kamēr šī ūdeni laks, es tecēšu ātri, panākšu ūdens malā un tad nogalināšu.»

Pēc triju dienu iešanas nāk pa gaisu čūska šņākdama, spārnus klabinādama, ar atplēstu rīkli. Kurbads nostājas un drāž trīs birkavas sāls rīklē. Šī nošķaudās vien un skrien uz jūru slāpes dzesēt Kurbads steidzas pakal, bet vēl nevarēja jūru saredzēt, kad čūska salakusies laiž atpakaļ. Kurbads nostājas un drāž trīs birkavas sāļījuma rīklē. Šī nošķaudās vien un skrien, tagad atkal citu ceļu ņemdama, uz jūru slāpes dzesēt. Kurbadam nozūd pēdas Nu meklē, meklē, kamēr sasniedz jūrmalu, kur ierauga smēdi. Smēdē Debesskalējs kaļ. Šis dod Kurbadam padomu, ka kājām velti čūskai pakal doties. Viņš nokalšot tādu zirgu, ar kuru, kamēr linu sauja izdeg, varēšot trīsreiz pasaulei pāri tikt, pie kam tik ļoti jāšargājoties, ka jājējs atpakaļ neskatītos.

Kamēr Kurbads ar Debesskalēju sarunājas, tamēr čūska salakusies un laiž smēdei pāri. Šis gan paķer karstas dzirksteles un sviež čūskai rīklē, bet apsvilina tik mēles galu.

Nu Debesskalējs nokaļ zirgu - tik spožu kā zvaigznes. Kurbads sēžas zirgam mugurā un laižas čūskai pakal. Zirgs skrien vējam blakus pār jūru jūrām, mežu mežiem. Te klau! kas tas? Troksnis aiz muguras nejauks, koki gāžas briks un braks! Ūdens bango žvīks un žvāks! Kurbads paskatās atpakaļ, bet tai pašā acumirkļī pērkoni dūc, zibiņi šaudās un zirgs nozūd. Gan nu ļoti nožēlo, ka atpakaļ skatījies, aizmirsdams Debesskalēja noteikumu, gan arī tūdaļ noprot, ka trokšņotāji viņa paša ienaidnieki bijuši, tomēr izlieto vairs nesasmelsi.

Kurbads apguļas strautiņa mala un noliek stipruma zāles sev blakus. Pēc dienasvidus tas domā stipruma zāles ieņemt un tad raudzīt visiem spēkiem vēlreiz čūskai pakaļ dzīties. Tomēr nodoms atkal izdodas otrādi, jo čūska, ragana, pa dienvīdus laiku norunājusi ar velnu Kurbadu pievilt un tad nomākt.

Kamēr šis snauž, ragana pārvēršas par krupi, pielec pie zāļu trauciņa un apgriež stipruma zāles uz kreiso pusi, nestipruma uz labo. Kurbads atmostas, grib stipruma zāles iedzert, bet iedzer nestipruma. Nabadziņš tūdaļ gan mana, kas noticis, bet par vēlu, spēks uz gada laiku pagalam. Nu velns vairs nekavējas, knaši klāt, lai līgstot uz gadu par puisī, ja ne, tad lai nākot spēkoties. Ļaunais domā: «Gan tevi tagad, tēviņu, ar darbiem nomākšu, dzīvs jau nepaliksi.»

Kurbads līgst, bet ar tādu norunu, ja darba dēļ kurš katrs no abiem dusmotos, tad tam trīs sloksnes gaļas no muguras ārā. Velnam tāds līgums brīnum pa prātam. No rīta velns liek Kurbadam zaķus ganīt. Bet, kas tie tādi par zaķiem, to gans tūdaļ noprot, kā izdzen, tā visi izklīst pa malu malām. Pret vakaru gans viens pats ganībās — zaķa neviena. Nekas, saulei rietot, Kurbads tik papūš savu rūķīšu stabulīti, un tūlīt desmit rūķīši klāt — un meklē, un ložņā, un gaiņā, un dzenā, kamēr visi zaķi kā spaļi mājā.

Velns, to redzot, domā: «Ar to nav joki, tam nestipruma zāles bijušas nebijušas.»

No rīta velns liek govīs ganīt un nosaka, lai tā pieganot, ka vakarā no treknuma lēktin lec. Govīs izklīst, nozūd tāpat kā vakar zaķi. Tomēr ar stabulīti desmit rūķīši atkal klāt - un meklē, un ložņā, un gaiņā, un dzenā, kamēr visas govīs čupā. Kurbads nu nosit ar vāli vēl katrai govij vienu kāju un tad dzen mājā, ka lēktin lec.

«Vadzi, tu jau govīm kājas nositis?» velns zils no dusmām uzbļauj.

«Pats šorīt saka, lai tā pieganot, ka vakarā lēktin lec, un nu par to vēl dusmīgs.»

«Nē, nē, Kurbad, dusmīgs neesmu!»

«Nu, tad labuma diezgan, dodī citu darbu!»

No rīta velns liek zirgus ganīt un nosaka, lai tā pieganot, ka vakarā visi smejas. Zirgi atkal nozūd tāpat kā vakar govīs. Tomēr ar stabulīti vakarā desmit rūķīši klāt - un meklē, un ložņā, un gaiņā, un dzenā, kamēr visi čupā. Kurbads atgriež ar zobīnu katram zirgam virslūpu un tad dzen mājā, ka smej vien.

«Vadzi, tu jau zirgiem virslūpu esi atgriezis?» «Pats šorīt saka, lai tā pieganot, ka vakarā visi smietos, un nu par to vēl dusmīgs.»

«Nē, nē, Kurbad, dusmīgs neesmu.»

«Nu tad labuma diezgan, dodī citu darbu!»

No rīta velns liek ķēvi iejūgt un tik daudz pa dienu uzart, cik baltā kuņa noskrien. Kurbadš iejūdz ķēvi tik īsi arklā, ka šī nemaz nevar paiet, noķer balto kuņu, savelē ar vāli viņas sānus mīkstus, ietiec paklētē un tad pats nosēžas uz arkla, vakaru gaidīdams. Velns vakarā iznāks skatīties.

«Kāpēc neari?»

«Kāpēc neari? Kuņa netiek, ķēve nekāpj, un tad vēl par to dusmoties.»

«Nē, nē, dusmīgs neesmu.» «Nu, tad labuma diezgan, dodī citu darbu!»

No rīta velns liek zirgu stalli mēzt, kurš gadu gadiem nav sekumu redzējis. Kurbadš papūš stabulīti, rūķīši klāt - un grūž, un sviež, un met, un ved, kamēr stallis viens divi tukšs. Vakarā velns nāk skatīties, jā, nekā darīt.

No rīta velns liek ar ķēvi, velnamāti, veselu asi malkas no meža pārvest. Iekrauj asi malkas - ķēve nevelk. Kā nevelk, tā Kurbadš ar vāli klāt - un mēro un mēro.

«Ko tu gar maniem sāniem gribi taču izmērot?» ķēve jautā.

«Lai, lai, ķēvīte, gribu no taviem sāniem pastalām ādu slejas izgriezt, lai vari vieglāk vezumu pārvilkt!»

«Negriezi, negriezi, varēšu tāpat pavilkt!»

Ķēve velk un pārvelk. Mājā velns uz ķēvi traks, bet ķēve atbild: «Tev branga mute! Ej velci tu, tad redzēsi, ko ar Kurbadu iesāksi!»

«Vai esi dusmīgs?» Kurbadš jautā.

«Nē, nē, dusmīgs neesmu.»

«Nu, tad labuma diezgan, dodī citu darbu!»

No rīta velns liek pusdienas maltītei vienu aitu nokaut. Kurbadš uzstāj, lai parādot, kuru būšot kaut, bet velns atbild: «Kauji to, kas virsū skatās.»

Nu aiziet uz kūti kaujamo meklēt, bet, tā kā visas virsū skatās, tad ņemas arī visas apkaut. Velns traks, bet Kurbadš uzprasa: «Vai esi dusmīgs?»

«Nē, nē, dusmīgs neesmu!»

«Nu, tad labuma diezgan, dodī citu darbu!»

No rīta velns liek atnest divi siekus miltu, no kuriem ķilķeni jāvāra, viens sieks ķilķenu jāapēd Kurbadam, otru ēdīs velns. Kurbadš nosēžas velnam aiz muguras un sabāž ķilķenus aizkrekli. Velns ēd, ēd, bet pārēdas un mocās cauru nakti. No rīta velns liek pirti kurināt - iešot pērties, dziedināties.

Pirtī nabadziņš kunkst un sten: «Vai zini, Kurbad, esmu drusku pārēdies. Kā tev?»

«Man arī tā nelabi, bet es zinu zāles, pārgriezīšu ar zobinu vēderu, lai ķilķeni izkrtī.»

Kurbads iziet priekšnamiņā, izber ķilķenus plānī un tad saka uz velnu: «Tagad esmu vesels kā rutks!»

Velns rauga arī griezt vēderu pušu, bet nevar, nejauki sāp. Kurbadš smejas, pie zemes liekdamies, bet velns neatsaka ne vārdiņa, tik dusmās noņurd: «Tam jau nestipruma zāles bijušas nebijušas. Tam knauķim savāda daba, savāds spēks.»

Abi nu peras mēnesnīcā līdz pusnaktij. Te uz reizi velns pakampj savu desmit birkavu smago cirvi un saka uz Kurbadu: «Še cirvis, iesim uz mežu pēc ozola.»

Kurbads paņem cirvi aiz kāta un skatās ilgi mēnesī.

«Ko nu skaties, iesim!»

«Iesim, iesim! Bet vai zini ko? Man tik prāts laist vectēva lodziņā.»

«Vai traks, man viens pats cirvis - un to vēl gribi pazaudēt. Dod cirvi, iesim!»

«Iesim, iesim!»

Aiziet mežā. Velns uzkāpj ozolā, pieliec pie zemes kā kņutu un uzsauc Kurbadam, lai cērtot, bet Kurbadš atzveļas pret resno ozolu un skatās mēnesī.

«Ko skaties, cērti!»

«Cirtīšu, cirtīšu, tomēr papriekšu man prāts laist cirvi vectēva lodziņā, jo neesmu viņu dzirdējis ilgi gremjamies.»

«Vai prāts, neaiztiek vectēvu. Dod labāki cirvi man, es cirtīšu, kāpi tu ozolu liekt.»

Kurbads nu uzlec ozola galotnē, bet ozols žvīks! ceļas gaisā un pārsviež Kurbadu pāri - taisni zaķītim virsū. Viņš saķer zaķi un gaida, kamēr ozols nokritīs. Velns met, met, kamēr krīt arī, bet ačgārni, galotne uz māju pusi, resgalis uz meža. Kurbadš nu paņem zaķi un iet pie velna.

«Kur tu maisies, kāpēc ozolu nelieci?»

«Kur tad nu maisos, satikos ar savu jaunāko brāli, izrunājāties, jo nebijām ilgi sagājušies.»

«Kāds amats tad tavam brālim?»

«Pēc amata tas skrējējs.»

«Lai nāk skrieties!»

Labi. Kā nu Kurbadš zaķi palaiž, tā šis iet, ļīpu mezdams. Velns skrien, skrien, nekā panākt.

«Tu tik manu brāli piejoko, visu grib, nekā nevar. Nu, kas būs ar ozolu? Ņem tu tievgali, es ņemšu resgali. Bet, zināms, kad saņemsim, tad arī nekādas apstāšanās, kamēr ozols mājā.»

Velns ņem tievgali un rauj ozolu ačgārni caur mežu, ka krakst vien, bet Kurbadš uzsēžas uz resgaļa un brauc līdzi. Mājā velns slauka šūnas no pieres, bet Kurbadš zobojas: «Tu esi vājš kukainis, kad tik ātri šūnas ronas.»

No rīta velns liek bērnus pārvest un labi paēdināt. Kurbadš aizjūdz velna ķēvi, aizbrauc bērniem pakaļ, sakrauj ratos, pārliet labu svirti, nosien vezumu un brauc mājā. Bet braucot velna bērni krīt pa vienam vien ārā, saukdami: «Kurbad, es izkritu!» Nu Kurbadš ņemas citādi strādāt, kurš izkrīt, tas knauks! gar riteni nost. Mājās tas nosistos bērnus sasēdina rindā gar galdu, sabāž barību mutēs, noliek barības trauku katram klēpī un tad iet ķēvi nojūgt.

Ne ilgi - velns iekšā un bļauj nelabā balsī: «Kurbad, tu jau bērnus esi nositis!»

«Neesmu nositis. Labi redzi, ka viņi badā aizmiruši, visiem mutes pilnas un rokas barības traukā. Tīci droši, tie bada kāsiši aizrijušies.»

«Ko nu saki, tu esi nositis!»

«Kā - vai esi dusmīgs?»

«Nē, nē, dusmīgs neesmu.»

«Nu tad labuma diezgan, dodī citu darbu!»

No rīta velns saka uz Kurbadu: «Klausies, vakarā iešu uz kāzām. Apkopi ķēvi, sataisies un atnāci tu arī, bet, kad redzi, ka es starp brūti un brūtgānu sēžu, tad pameti man ar acīm.»

Kurbadš izsit ķēvei acis un aiziet uz kāzām. Tikko velns starp brūti un brūtgānu nosēžas, Kurbadš met ar vienu ķēves aci, velns jau paskatās. Pēc brīža met otru ķēves aci, velns stāvus un ārā pa durvīm uz mājām. Mājā velns traks: «Kāpēc izsiti ķēvei acis?»

«Pats man liki ar acīm mest.»

«Kas tā runās?»

«Kā - vai dusmīgs esi?»

«Nē, nē, dusmīgs neesmu.»

«Nu, tad labuma diezgan, dodī citu darbu!»

«Dabūsi, dabūsi!»

Naktī Kurbad apguļas, bet dzird, ko velns ar velna māti runā. Tagad būšot Kurbadam klusu pa nakti pielīst un ar cirvi nosist. Jo, kad nepasteigšoties, tad Kurbad beigās viņu nositīšot. Gada gals arī neesot vairs tālu, kur nestipruma zālēm spēks pagalam. Kurbad, to noklausījies, uzlec no savas guļasvietas, paliek pagalvī ķēni, apsedz, lai izskatītos kā cilvēka galva, un tad pats paslēpjas aizkrāsnē. Ap pusnakti velns lien uz pirkstu galiem un krauj pa ķēni, lai izput gabalu gabalos. Smiedamies tas ieskrien pie velna mātes un stāsta: «Tad ta liku, kā liku, smadzenes vien pa pakausi izskrēja.»

Bet Kurbad skrien velnam pakal, prasīdams, kāpēc ķēni sasitis? Tagad velnam, Kurbadu ieraugot, sāk tīri kājas trīcēt, ne nosist nevar. Viņš paņem savas mantas vienā padusē, sievu, velna māti, otrā padusē un bēg pie raganas, Kurbada ienaidnieces. Tomēr Kurbad pēdu no pēdas velnam pakal. Pēc kāda laika velns saka uz sievu: «Nu varam drusku atpūsties, jo nesamais brangi smags.»

«Kā tad, jāatpūšas jau būtu gan!» Kurbad atbild velnam aiz muguras.

«Kurbad, vai tu arī te esi?»

«Kā tad, kur tu, tur arī es!»

Velns atkal paņem mantas, sievu un bēg līdz kādai upmalei, kur domā pagulēties, atpūsties. Līdzko šis apsēžas, te Kurbad atkal klāt.

«Kurbad, vai tu arī te esi?»

«Kā tad, kur tu, tur arī es!»

Tādās sprukās, tādos postos velns vēl nebija bijis, skaidri gals klāt, ne nosist, ne izbēgt. Beidzot tas sadomā tā: noguldināt sievu sev blakus, bet Kurbadu pašā upmalē, lai varētu to aizmigušu upē ieegrūt. Tomēr Kurbad tev ies pašam velnam blakus aizmigt. Viņš labāki pakaujas ar miegu kā varēdams, nogaida šos abus aizmiegam, paveļ velna mātīti savā vietā, pie kam pats iegūlas viņas vietā un tad gaida, kas nu labs tālāk notiks. Velns kā nu možas, tā grūdis krastā gulētāju upē. Bet, drīzi pamanīdams, ka pats savu veceni ieegrūdis, tas palec pie krasta, mīda zemi un

lauza rokas. Tagad Kurbads paķer vāli un dod velnam tā pa pakausi, ka šis muru murumis noiet dibenā.

Kurbads, reizi no velna kalpības vaļā ticis, griežas uz mājām un uz ceļa, savu vāli cilādams, pamana, ka senākajie spēki atpakaļ. Iet, iet, kamēr nonāk lielā mežā. Meža malā sēd sirms vīrs un vij pātagas.

«Sirmgalvi, kam tu pātagas vij?»

«Tās raganu pātagas, jo šis mežs ir tā raganu apsēsts, ka katram ceļiniekam īsti naga darbi ar nezvēriem. Nezvērus var tik šīm pātagām savaldīt. Tomēr, ja kāds gadītos, kas spēcīgu roku nezvēru mitekli izpostītu, tad mežs uz laiku laikiem būtu tīrs.»

Kurbads to apņemas. Viņš nogaida vakaru, kur nezvēri savā mitekļī salasījušies, un tad aizvel lielu akmeni mitekļa caurumam priekšā. Nu tas sagrābj savu vāli, paveļ akmeni mazliet no cauruma, izlaiž vienu nezvēru - nosit, paveļ akmeni, izlaiž otru nezvēru - nosit, paveļ akmeni, izlaiž trešo nezvēru - nosit. Tā Kurbads strādāja cauru nakti, kamēr visi pagalam, un mežs no tā laika tīrs.

Otrā dienā Kurbads uzieta otrpus meža vienu cilvēku, kas, lielu uguni kurdams, bļauj neapstādamies: «Man salst, man salst!»

«Kādēļ nenasildies, ja salsti?»

«Jā, tikdrīz kā gribētu sildīties, tad mans mocītājs, vilkacis, - klāt un mani uz pēdām norītu.»

«Sildies droši, gan vilkaci pamācīšu!»

Tā arī bija: līdzko labi rokas apsildījies, te vilkacis nāk, zobus griezdam, nabadziņam virsū. Kurbads paņēma vilkaci aiz rīkles, pārplēš un iemet ugunī, lai paceptu citām raganām uz brokastu. Vilkacis sadeg gruzdēdams, uguns apdziest, un vīram vairs nesalst.

Gabalu gājis, tas ierauga citu cilvēku, kurš, ezeriņa malā sēdēdams, nemitoši brēc: «Man slāpst, man slāpst!»

«Kādēļ nenodzeries, ja slāpst?»

«Jā, tikdrīz kā gribētu dzert, tad mans mocītājs, ērglis, klāt un mani uz pēdām norij.»

«Dzeri droši, gan ērgli pamācīšu.»

Tā arī bija. Līdzko labi nodzēries, te ērglis laižas, knābli knakšķinādams un spārnus klabinādams, nabadziņam virsū. Bet Kurbads nocērt tam kaklu un iegāž negantnieku ezerā. Ezers tūlīt izžūst, un vīram vairs neslāpst.

Beidzot Kurbadš pārronas mājā. Bet te citas ķībeles viņu sagaida. Sieva raganas, ķūsķas, noburta, pie miršanas slima. Nabadzīte savās mokās tā piebeigta, ka nespēj ne vīra pazīt. Tomēr Kurbadam visur padomi un vara pie roķas, tā arī te. Viņš paņem savas sumpurņa zāles, ar kurām vecīša acis izdziedēķis, un izdziedē ar tām pašām arī savu sievu.

Nu Kurbadš dzīvo dažus gadus mierā un laimē, jo ķūsķa, ragana, vairs nedrīķst viņa valstī rādīties. Tomēr atriebšanās domas tai vēl pēc gadiem stāv prātā. Nevarēdama citādi Kurbadam vairs pieķļūt, ķūsķa, ragana, aizskrien pār deviņām valstīm un uzķūda deviņus valdnieķus ar karaspēķu Kurbadu pārvarēt. Karaspēķs salasās lielu lielais, un trešās valsts dēls, milzis nepārvaramais, ved karaspēķu taisni Kurbada valstī.

Kurbads arī salasa savus karavīrus un noiet ienaidnieķam pretim. Nu izceķjas briesmīķs cīniķš. Zobini ķvīķstēdami ķvīķstēja, vāles krakstēdamas krakstēja. Kurbadš jau nosita milzi ar vāli gar zemi, bet, ķamēr domā zobinu vilķt, lai milzim galvu šķeltu, tamēr milzis ievaino to ar zobina asmeni ķreisajā plecā. Ķūsķa, ragana, to redzēdama, uzlaiķžas, spārnus ķlabinādama, uz Kurbada galvu un iesplauķ savu nāvīķķo ķulti viņa ievainotā plecā.

Kurbads paceķ ķreiso roku un nospieķ ķūsķu, raganu, paceķ labo roku un pāršķķeķ milzim galvu un tad, nāvīķģās ķults nonāvēķts, ķrīt uz savu vāli un mirst.